

CIRCULAIRE OVERHEIDSOPDRACHTEN

Programma

9:30: Doelen van de opleiding

9:35: Inleiding tot circulaire economie

9:45: Strategie per opdracht:

- Koop producten uit gerecycleerde grondstoffen
- Koop energie-efficiënte producten
- Verleng de levensduur van producten
- Nieuwe bedrijfsmodellen
- Planning voor het einde van de levensduur van producten
- Inzameling en verwerking van afval

10:25: Conclusies

10:30: Einde

Doelen van de opleiding

Overheidsaankopers sensibiliseren rond het thema van circulaire aankopen.

Circulaire aankopen stimuleren.

INLEIDING TOT DE CIRCULAIRE ECONOMIE

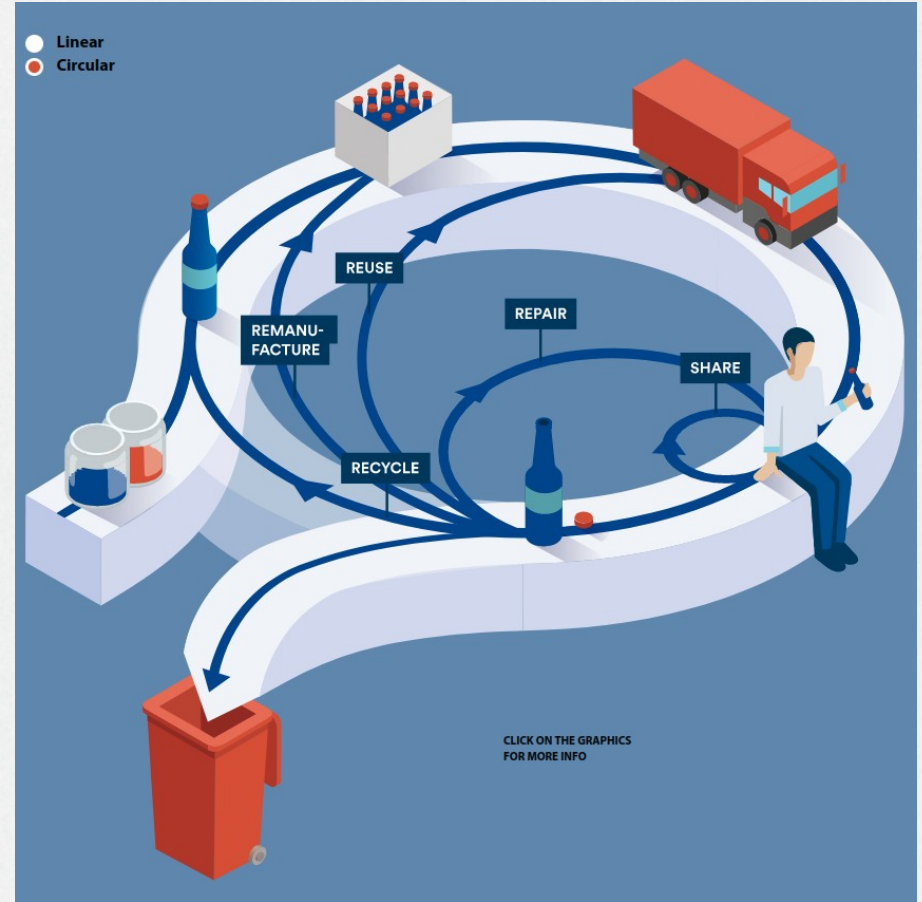
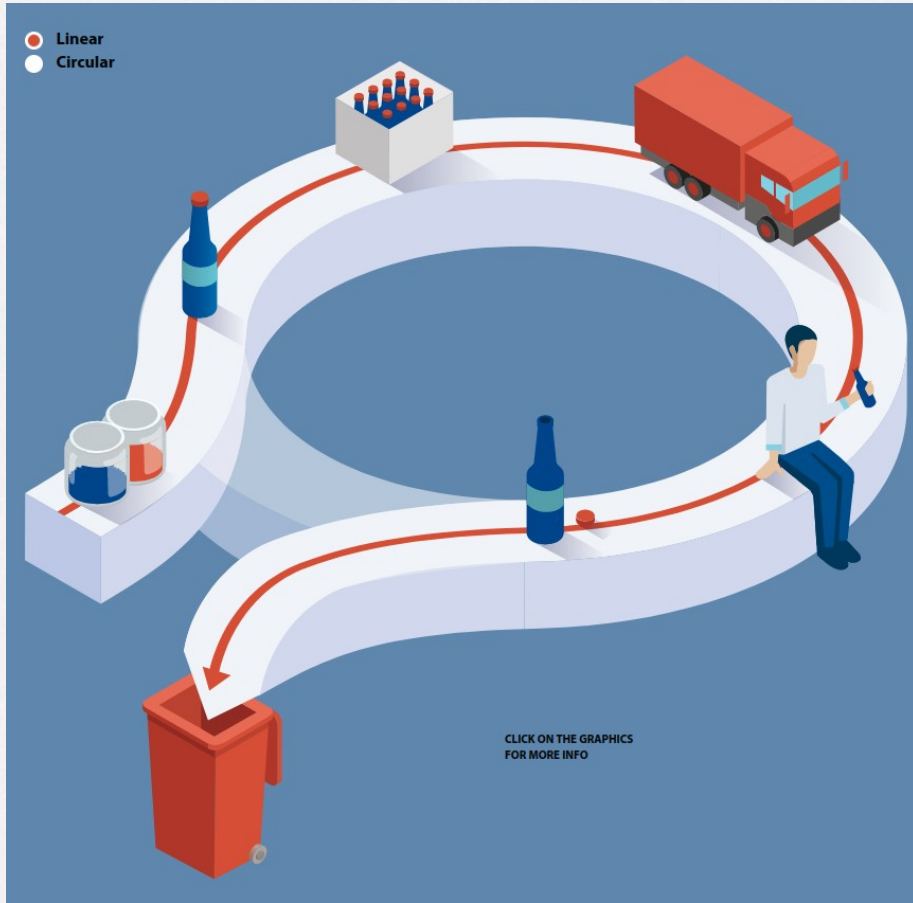

Europees Parlement: circulaire economie

"A production and consumption model which involves reusing, repairing, refurbishing and recycling existing materials and products to keep materials within the economy wherever possible.

A circular economy implies that waste will itself become a resource, consequently minimising the actual amount of waste. It is generally opposed to a traditional, linear economic model, which is based on a 'take-make-consume-throw away' pattern."

Bron: <https://www.europarl.europa.eu/thinktank/infographics/circulareconomy/public/index.html>

Ecodesign

Richtlijn 2009/125/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende de totstandbrenging van een kader voor het vaststellen van eisen inzake ecologisch ontwerp voor energiegerelateerde producten.

“Deze richtlijn schept een kader voor de vaststelling van communautaire voorschriften inzake ecologisch ontwerp voor energiegerelateerde producten, teneinde het vrije verkeer van die producten in de interne markt te garanderen.”

“De richtlijn voorziet in de vaststelling van voorschriften waaraan energiegerelateerde producten die onder uitvoeringsmaatregelen vallen, moeten voldoen om op de markt te kunnen worden geïntroduceerd en/of in gebruik te kunnen worden genomen. Zij draagt bij tot duurzame ontwikkeling door de energie-efficiëntie en het niveau van milieubescherming te verhogen en tegelijk de zekerheid van de energievoorziening te vergroten.”

“Deze richtlijn is niet van toepassing op middelen voor het vervoer van personen of goederen .”

Samengevat

Circular public procurement =

Green public procurement

- + Herdenken
- + Hergebruiken
- + Repareren
- + Herconditioneren
- + Recycleren

Verschillen

Green public procurement: u kan (vaak) gewoon een ecologischer alternatief kiezen.

→ Gemakkelijk toe te passen via instrumenten.

Circular procurement: hier moet u over uw aankopen nadenken.

→ Individuele aanpak voor de meeste opdrachten, werken met productontwerp en afvalstromen.

De twee hebben hetzelfde doel: de ecologische impact van aankopen verminderen.

CONCLUSIE VAN DE INLEIDING

Een circulaire economie biedt kansen voor de economie en het milieu.

Circulair inkopen is een logische voortzetting van duurzaam inkopen, Het steunt op dezelfde principes, maar met 5 kernideëen:

- Herdenken
- Hergebruiken
- Repareren
- Herconditioneren
- Recycleren

Er is een andere aanpak en denkwijze nodig om circulaire markten vorm te geven.

STRATEGIE PER OPDRACHT

Circulaire strategie voor een overheidsopdracht

5 stappen

-
1. Analyse afvalstromen
 2. Evaluatie behoeften / marktstudie
 3. Redactie bestek
 4. Controle en opvolging criteria
 5. Leren uit ervaringen

1. Analyse van de afvalstromen

Er zijn twee cruciale elementen voor het succes van een circulaire opdracht:

- Ken de afvalstromen en de mogelijke oplossingen om ze aan te pakken.
- Wees bereid om hiervoor nieuwe contracten te sluiten of er specifieke percelen aan te wijden.

Logica van de circulaire economie

Circulair inkopen kan op de volgende manieren gebeuren:

- Koop producten uit gerecycleerde grondstoffen → minder afval
- Koop energiezuinige producten → minder CO₂-uitstoot
- Verleng de levensduur van producten → minder afval
- Andere bedrijfsmodellen → minder afval
- Plan voor het einde van de levensduur van aankopen → minder afval en meer recyclage
- Afvalstromen verwerken → meer recyclage

Houd tegelijkertijd rekening met ecologische criteria.

**1. KOOP
PRODUCTEN UIT
GERECYCLEERDE
GRONDSTOFFEN**

Koop producten uit gerecycleerde grondstoffen

Deze strategie lijkt sterk op het kopen van ecologische producten:

- Marktstudie
- Invoering van clauses in het bestek
- Controle van de clauses

Met een specifiek element → er bestaan erg weinig labels voor gerecycleerde producten.

Opkomst van nieuwe labels

Er zijn enkele labels op de markt die kijken naar de hoeveelheden grondstoffen in het eindproduct.

Helaas zijn deze labels net van start gegaan en is het assortiment nog beperkt → te gebruiken als gunningscriteria.

Blauwe Engel: 80% gerecycleerd plastic (en gezondheidscriteria)

GRS: 50% gerecycleerde vezels (en gezondheidscriteria)

Circulaire alternatieven

Gemakkelijk beschikbaar

Papier, pennen, gerecycleerd kantoormateriaal → controle via verschillende milieulabels

Schoonmaakproducten (verpakkingen): WUR (EU-ecolabel)

Inktpatronen → controle via diverse milieulabels

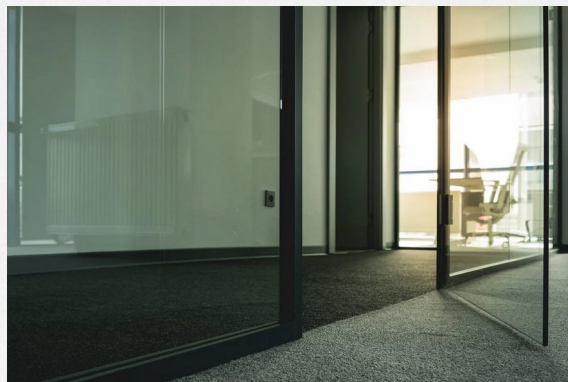
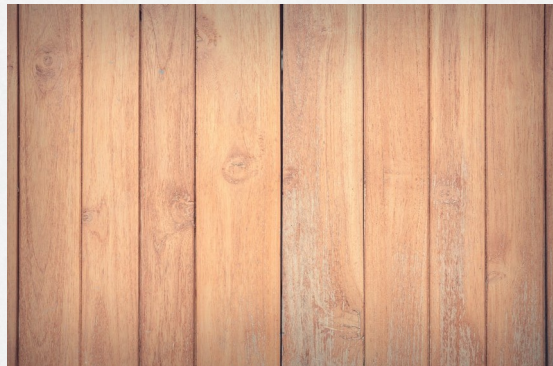
Panelen uit gerecycleerd hout

Printers: 1% gerecycleerd plastic, uitbreiding tot 5% (Blauwe Engel)

Beschikbaar

- Textiel: Global recycled standard
- Bouwmaterialen (met grote schommelingen in beschikbaarheid)

Hergebruik bouwmaterialen

Links voor meer informatie

Website Labelinfo voor meer informatie over milieulabels.

Opalis, website met links naar verkopers van gerecycleerde bouwmaterialen.

2. KOOP ENERGIE- EFFICIËNTE PRODUCTEN

Energieverbruik en andere milieueffecten

De circulaire economie heeft tot doel het energieverbruik en andere emissies te verminderen die samenhangen met de aankoop van producten.

Hiervoor zijn twee strategieën:

- 1) Energie-efficiënte en emissiearme producten kopen → klassieke GPP-strategie
- 2) De aankoop van producten met een laag energieverbruik in de productiefase → nieuwe strategie

Koop energie-efficiënte producten

Klassieke aanpak via beschikbare tools zoals:

- energie-etiket
- ecoscore (voertuig)
- normen (Europese)
- label

Deze strategie is gemakkelijk uit te voeren en maakt integraal deel uit van de GPP-aanpak.

Inwerken op de impact van de productie

Het is moeilijk vergelijkbare cijfers te vinden voor de productiefase van de producten.

Uitzonderingen: productie van papier (via papierlabels) of gebruik groene stroom.

Nieuwe tool: CO₂-prestatieladder
→ ontwikkeld in Nederland

CO₂-PRESTATIELADDER

Links voor meer informatie

[CO2-prestatieladder \(Nederland\)](#)

[CO2-prestatieladder \(België\)](#)

3. VERLENG DE LEVENSDUUR VAN DE PRODUCTEN

Verschillende opties

- a) De verantwoordelijkheid bij de leverancier leggen.
- b) Verlenging van de levensduur via clauses in het bestek.
- c) Flexibiliteit bij uw aankopen.

a) De verantwoordelijkheid bij de leverancier

Het is mogelijk diensten te kopen in plaats van producten.

→ de verantwoordelijkheid voor het goed functioneren ligt bij de leverancier, die daardoor gestimuleerd wordt om met degelijke producten te werken.

Voorbeelden: printers, drankautomaten, werkkledij...

Voorbeeld: Herning – werkkledij

Contract voor de leasing van werkkledij voor 100 personen (met de mogelijkheid van aankoop aan het einde van het contract).

Geschatte waarde: 27.000,00 euro (onderhandelingsprocedure)

Verskillende soorten kleding: fleece, jas, t-shirt, broek, ... met kwaliteitscriteria per soort kleding

Gunningscriterium: laagste prijs

Resultaten:

Kostenvermindering: 6.700,00 euro

Reductie CO2-uitstoot: 1 ton

b) Beter producten/diensten kopen

Er zijn verschillende manieren om de levensduur van producten te verlengen:

1) Verlenging van de garantie (via een gunningscriterium)

2) Herstelbaarheid van het product via:

- levering van reserveonderdelen
- beter design / technische beschrijving
- upgrade van de producten (IT-materiaal)

Een paar voorbeelden

GPP toolkit meubelen: criteria voor uitbreiding van de garantie en beschikbaarheid van reserveonderdelen.

Blauwe Engel (printers)

Table 5: Spare parts that must be made available for at least 7 years for new devices and 5 years for remanufactured devices after the last unit of the respective model was placed on the market.

	Spare parts	
	For consumers	For professional repairers ¹⁵
Electrophotographic devices	Excess toner reservoirs Paper cassettes External power supplies/power cable bel	Storage devices (HDD and SDD) Laser unit Drum cassette/unit Fuser unit Transfer belts/kits Toner collection unit Roller kits/paper feed rollers Control circuit boards Internal power supplies Control panel Maintenance kits
Inkjet devices	Excess ink reservoirs incl. ink sponges Print head (not integrated into the ink cartridge) Paper cassettes External power supplies/power cable	Storage devices (HDD and SDD) Roller kits/paper feed rollers Print head (not integrated into the ink cartridge) External power supplies/power cable Control circuit boards Control panel Ink collection tank/excess ink reservoirs

Voorbeelden van clauses

Garantieverlenging

Voor elk contractjaar waarvoor een aanvullende garantie wordt geboden boven de minimale technische specificatie worden maximaal X extra punten toegekend, en wel als volgt:

- + 4 jaar extra garantie of meer: x punten
- + 3 jaar extra garantie: 0,75 x punten
- + 2 jaar extra garantie: 0,5 x punten
- + 1 jaar extra garantie: 0,25 x punten

Controle

De inschrijver dient een schriftelijke verklaring in waarin de voorgestelde garantieperiode wordt vermeld en waarin wordt aangegeven dat deze de conformiteit dekt van de goederen met de contractspecificaties, inclusief alle vermelde toepassingen.

Vergeet niet een zware boeteclausule toe te voegen in geval van niet-naleving van de garantie.

c) Flexibele oplossingen

De behoeften van een administratie kunnen snel veranderen (bijvoorbeeld de coronacrisis en telewerken).

Oplossingen

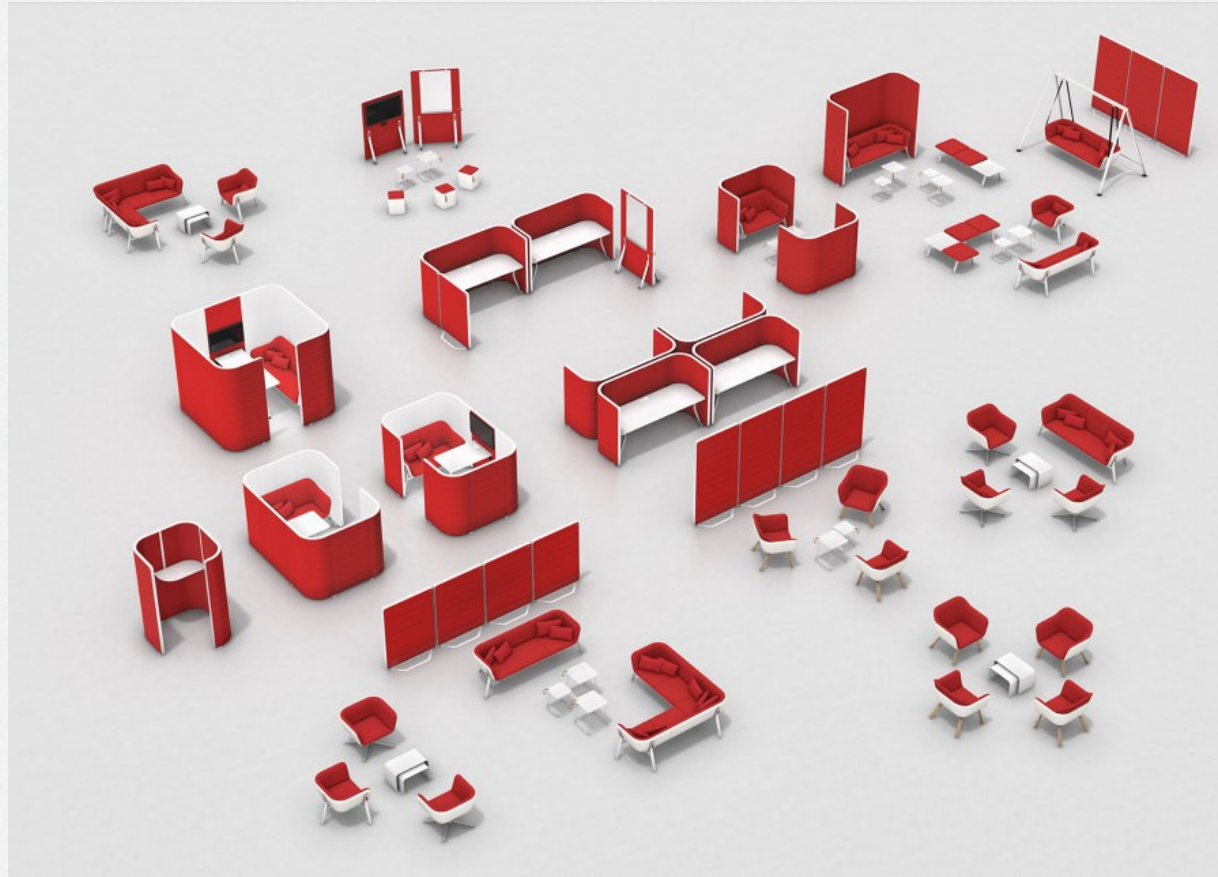
Moduleerbare producten:

- meubelen
- gebouwen

Deze strategie geldt voor aankopen met een zeer lange levensduur (minimum 10 jaar).

Moduleerbare bureaus

Links voor meer informatie

GPP toolkit

4. NIEUWE BEDRIJFSMODELLEN: PAAS, ABONNEMENT, OVERHEIDS- INSTRUMENTEN

Verantwoordelijkheid bij u: “product as a service”

Te vaak zijn we ons niet bewust van de creatieve oplossingen die de markt heeft te bieden.

Zoek de alternatieven:

- Bedrijfsfietsen → Abonnement villo/carsharing
- Event management → Huur van standmateriaal
- Verlichting → Lighting as a service
- Industriële zaag → Zie volgende slide

Voorbeeld: industriële zaag

Voorbeeld uit de GPP help desk: aankoop van een machine om hout te zagen.

Gebruik: een paar keer per jaar.

Oplossing: een opdracht voor diensten in plaats van een aankoop.

Verskillende modellen

Abonnement: beschikbaar voor transportdiensten, toepassing web/IT...

Delen: eenvoudig delen van goederen die u maar af en toe nodig hebt
→ huur of dienst in plaats van aankoop.

“Product as a service”: u vraagt om een particuliere dienst die wordt geleverd door een bedrijf dat voor alles zorgt: installatie, onderhoud en reparatie → leasing plus.

Abonnement

Verschillende systemen (vooral in de transportsector)

Voordelen

- Ideaal om weinig gebruikte producten te vervangen of andere opties aan te vullen.
- Hulpmiddel om gedragsverandering op gang te brengen.
- Goedkoop in abonnement en pay per use → flexibel in gebruik.

Nadelen

- Niet altijd beschikbaar.
- In het begin is promotie nodig om het gebruik te stimuleren.

5. PLAN VOOR HET EINDE VAN DE LEVENSDUUR VAN PRODUCTEN

Wat zijn de prioriteiten?

Strategie

Er zijn twee strategieën voor het levenseinde van producten:

1) Vermijd afval via:

- reparatie/verlenging van de levensduur (zie vorig hoofdstuk)
- minder verspilling

2) Gemakkelijkere verwerking aan het einde van de levensduur

- via dienstencontracten (PaaS, leasing, enz.) → het is niet langer uw verantwoordelijkheid (zie vorig hoofdstuk)
- via clauses in uw bestekken

Preventie

Wettelijke verplichtingen:

- drinkrietjes (Europa)
- drankbekers, borden... (Brussel)

Wat u kan doen:

- precieze en nuttige bestellingen (bijvoorbeeld brochures)
- oplossing in geval van overschotten (buffetten...)
- een goed gebruik van de producten stimuleren (buiten het bereik van de overheidsopdracht)

Waarom afval soms niet verwerkt wordt

De afvalstroom kan niet worden gescheiden van andere afvalstromen: ongesorteerd afval.

Het afval bestaat uit verschillende fracties die niet kunnen worden gescheiden → voorbeeld: kartonnen beker.

De afvalstroom is te klein:

- de totale hoeveelheid is te klein: plastic beker
- de hoeveelheid van de deelgroep is niet groot genoeg: niet de juiste kleur.

Er is geen technisch en economisch haalbare oplossing.

Voorbereiding van het levenseinde van de producten in uw opdracht

Om te voorkomen dat uw afval aan het einde van zijn levensduur niet wordt verwerkt, kan u de volgende strategie kiezen:

- 1) Vermeld labels met clausules over het einde van de levensduur in hun specificaties. Let op: dit verschilt sterk van label tot label en van productcategorie tot productcategorie (bijv. Blauwe Engel label → verbod op gevaarlijke stoffen met het oog op recyclage).
- 2) Gebruik de GPP toolkit met clausules over het onderwerp. De clausules zijn vaak gebaseerd op internationale normen.

Deze clausules gaan over:

- ontmanteling
- scheiding van bepaalde grondstoffen
- de aanwezigheid van toxische elementen die de recyclage kunnen bemoeilijken.

Bouw = hergebruik

Bouwmaterialen zijn waardevol en kunnen grote hoeveelheden afval voortbrengen.

→ waarom ze niet beschouwen als een grondstof op het moment van de bouw, zodat materialen aan het einde van hun levensduur kunnen worden teruggewonnen?

Moeilijkheid: zullen de nu gebruikte materialen binnen 25-30 jaar, aan het eind van hun levensduur, nog steeds gevraagd worden?

Creatief voorbeeld: Kamp C

Ontwerp van het gebouw met het idee om een ander gebouw te bouwen met de gebruikte materialen en/of hergebruik van materialen aan het einde van de levensduur van het gebouw.

→ Gebouw = kringloopgebouw

Criteria om rekening mee te houden:

- energie- en watergebruik van het gebouw
- flexibel gebruik
- hergebruik van ieder bouw materiaal
- ...

Links voor meer informatie

Richtlijn “single use plastics”

[Website Kamp C](#)

6. INZAMELING EN VERWERKING VAN AFVAL

Doel

Het doel moet zijn de hoeveelheid niet-gerecycleerd afval zoveel mogelijk te beperken.

Om dit te bereiken bestaan er verschillende oplossingen:

- hergebruik/verwerking voor intern gebruik
- hergebruik voor extern gebruik
- recyclage
- verwerking met terugwinning

Hergebruik

Het is niet altijd mogelijk afvalstromen intern te hergebruiken, maar veel voorwerpen/producten kunnen wel extern worden hergebruikt.

Een paar creatieve voorbeelden:

- Kersen gemacereerd in fruitbier → confituur
- Upcycling van kledij
- ...

Wat is de eerste stap om goede praktijken te vinden?

De inventaris

Om te weten welk afval kan worden hergebruikt of getransformeerd, moet u de afvalstromen in detail kennen.

Enkele voorbeelden van andere administraties:

- Beschermende dekzeilen voor werken → ???
- Houten palletten → ????
- Bomen snoeien → ????
- Computers → ????
- Kantoormeubilair → ????
- Papieren handdoeken → ????
- Organisch afval → ????
- ...

De inventaris

Om te weten welk afval kan worden hergebruikt of getransformeerd, moet u de afvalstromen in detail kennen.

Enkele voorbeelden van andere administraties:

- Beschermende dekzeilen voor het werk → goody bags
- Houten palletten → stands maken
- Bomen snoeien → mulch om waterverdamping te voorkomen
- Computers → hergebruik via andere diensten
- Kantoormeubilair → transformatie in nieuw meubilair
- Papieren handdoeken → omgezet in papieren handdoeken
- Organisch afval → compostering ter plaatse
- ...

Hergebruik via de afvalinzameling

Er zijn veel verschillende afvalfracties die door externe bedrijven kunnen worden ingezameld voor hergebruik of recyclage.

Probleem: grote inzamelbedrijven hebben zelden innovatieve en circulaire oplossingen voor alle afvalstromen.

Oplossing: aparte percelen/opdrachten maken voor bepaalde afvalstromen waarvoor circulaire oplossingen bestaan. Vergeet niet de mogelijkheid van donatie: meubels, computers...

Voorbeelden

Bronnen:

<https://nnof.be/fr/les-projets-en-images/> ;

<https://vivreabruelles.be/sesame-une-nouvelle-vie-obliterateurs-stib.html> ;

<https://bouwcirculair.nl/wp-content/uploads/2019/08/vd-Bosch-beton-Presentatie-Geopolymeren-Tilburg-15-mei-2018.pdf>;

https://gramitherm.eu/wp-content/uploads/2020/11/VAP_0243-1-300x201-1.jpg

<https://redshift.autodesk.fr/ville-durable/>

Links voor meer informatie

[Website handymade](#)

[Website NNOF](#)

[Vademecum Rotor DC](#)

CONCLUSIES

Conclusies

De circulaire economie is een nieuwe tak van de economie die veel mogelijkheden biedt voor overheidsopdrachten, maar :

- Er zijn niet veel copy/paste criteria.
- U moet wat voorbereidend werk doen om uw afvalstromen te kennen.
- Het zal nodig zijn aanvullende opdrachten te schrijven.

De sleutel tot succes is een verandering in de manier waarop u uw opdrachten ontwerpt en uw administratie beschouwt als een mini-universum dat moet proberen zijn afvalproductie zoveel mogelijk te beperken.

Conclusies (vervolg)

Met de circulaire economie kunt u uw creativiteit en de creativiteit van de markt gebruiken om de afvalstromen te verminderen.

Aarzel niet om te leren van goede praktijken van andere overheidsdiensten.

Vooral opdrachten voor werken hebben een groot potentieel voor de circulaire economie.

BEDANKT!

Rob Rennaerts

Directeur

0032 488 994488

rob@coduco.be

www.coduco.be